

Digital mobbing- et økende problem blant barn og unge

Innholdsfortegnelse

Forord:.....	2
Innledning:.....	2
Hva er digital mobbing?:.....	3
Hvor mange opplever å bli mobbet digitalt?:.....	4
Hvor mange mobber andre?.....	5
Foreldrene og lærerens ansvar:.....	6
Hva kan vi gjøre for å få til dette?:.....	7
Oppsummering:.....	9
Kilder:.....	10

Forord

Denne oppgaven er en avslutning til første tema i studiet IKT i læring, som jeg studerer ved høyskolen i Sørøst Norge. Vi har i denne perioden hatt om temaet sosiale medier. Det har vært et spennende tema, og jeg føler at jeg har lært mye.

Jeg har valgt å skrive om digital mobbing, i og med at det er et økende problem i vår digitaliserte verden. Mange triste saker har kommet frem i media den siste tiden, og vi voksne har for lite kunnskap om hvordan vi kan stoppe dette. Derfor har jeg valgt å fokusere på hva vi lærere i samarbeid med foreldre kan gjøre for å forebygge digital mobbing. Mobbing på nett kan være vanskelig å finne ut av, derfor er det utrolig viktig at vi vet hva vi ser etter og hvordan vi kan hjelpe.

Jeg vil takke min samboer og samarbeidspartner Sindre Bjerketveit. Han har vært en god veileder, og hjulpet meg når jeg har trengt det. Vi har diskutert oppgaven og det faglige innholdet under hele prosessen. Det har vært godt å ha en å prate med underveis, når jeg har stått fast eller vært usikker på det jeg har skrevet.

Dette temaet er svært viktig, og noe som bør bli snakket mer om under lærerutdanningen og på skoler i disse dager. Jeg føler jeg har lært mye som jeg kan ta med meg videre i jobben som lærer. Både hvordan jeg kan snakke med elevene om dette, men også hvordan vi kan inkludere foreldrene på veien mot mindre mobbing. For det vi ønsker er at alle barn og unge skal ha det bra både på og utenfor skolen.

Innledning

De fleste barn og unge i dag har tilgang til mobiltelefon, nettbrett, pc eller mac. De har god kunnskap om bruken av sosiale medier og mange er konstant tilgjengelig for sine venner på godt og vondt. Flere og flere yngre bruker apper som facebook og instagram, og det dukker stadig opp nye apper som brukes. Sosiale medier er en fantastisk arena for kommunikasjon og deling av informasjon. Men når sosiale medier blir mer og mer integrert i samfunnet vårt, har digital mobbing blitt et økende problem. Mange barn forteller at de blir mobbet over nett eller via mobil. For mange mobbeofre er digital mobbing bare en av flere måter å bli mobbet på, de vil aldri få noe fristed lenger. I de verste tilfeller er det noen som begår selvmord på grunn av

mobbing. Et eksempel er Odin på 13 år (Mikkelsen & Åsebø, 2014). Tenk at barn helt ned i 12 – 13 årsalderen tar sitt eget liv?!

Foreldre og lærere er de viktigste voksne som barn og unge har i sin hverdag i dag. Det er vår oppgave å lære elevene hvordan de skal oppføre seg på nettet, fortelle dem om lovverket og hvilke konsekvenser ulike handlinger kan medføre.

Så min problemstilling er: *Hvordan kan du som lærer i samarbeid med foreldrene forebygge digital mobbing?*

Hva er digital mobbing?

For å kunne definere digital mobbing, er det en forutsetning at man har innsikt i hva tradisjonell mobbing innebærer. Dan Olweus er en sentral forsker innen mobbing og definerer tradisjonell mobbing slik: *"En person er mobbet eller plaget når han eller hun gjentatte ganger over en viss tid blir utsatt for negative handlinger fra en eller flere personer"* (Olweus, 2003:17). I dette ligger tre hovedkriterier: negativ ordsinnet atferd, gjentakelser over tid og ubalanse i styrkeforhold.

Definisjonen som blir brukt av Utdanningsdirektoratet i forbindelse med Elevundersøkelsen lyder slik: *"Mobbing er "gjentatt negativ eller "ondsinnnet" atferd fra en eller flere rettet mot en elev som har vansker for å forsvare seg. Gjentatt erting på en ubehagelig og sårende måte er også mobbing"*

Begge disse definisjonene sier at mobbing er negative handlinger som skjer gjentatte ganger og over en lang periode. Dette er noe Staksrud også sier seg enig i, men hun påpeker også at sosial isolasjon er mobbing, fordi det kan gi barnet skadepåvirkning som er minst like alvorlig som fysiske plager. Hun sier det kan være vanskelig å definere hva mobbing er, ettersom vi alle er så forskjellige. Noen barn tåler mer enn andre, så derfor er det viktig å ta barnets opplevelse på alvor. Det er selve opplevelsen som leder til potensiell skade(Staksrud, 2013).

Den tradisjonelle forståelsen av mobbing bygger ofte på en oppfatning av at mobbing er noe som skjer mellom to parter, hvor en part er betydelig svakere enn den andre. Men i dagens samfunn der mobbingen også skjer digital er ikke det like aktuelt. For der kan mobberne være anonyme

og skjule seg bak kallenavn, noe som gjør det enda lettere å gjøre eller skrive fæle ting mot andre. Det er ikke heller slik at man enten er "mobber" eller "mobbeoffer", for ofte kan de bytte mellom disse rollene. Funnene fra EU kids online, viser at barn og unge som blir mobbet via internett, ofte mobber andre selv. De oppgir også "hevn" som et vanlig motiv for mobbingen (Staksrud, 2013).

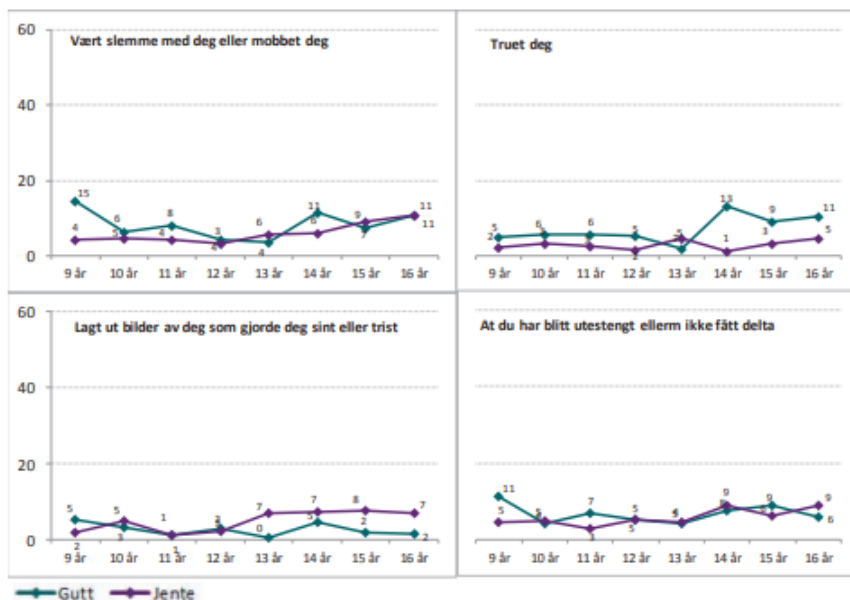
Det finnes mange eksempler på hva digital mobbing kan være. Trakassering, baksnakking, utestenging, legge ut bilder av andre, skrive stygge meldinger er noen av disse. Gjennom forskning og menneskelig erfaringer viser det seg at digital mobbing har noen særtrekk som skiller seg ut fra andre former for mobbing. I følge Staksrud er det syv vesentlige særtrekk som skiller ut digital mobbing. Der et av det viktigste særtrekket er at offeret ikke klarer å unngå det, fordi man kan få meldinger til alle døgnets tider, og det som blir lagt ut på facebook og instagram vil alltid være der (Staksrud, 2013).

Hvor mange opplever å bli mobbet digitalt?

I undersøkelsen *barn og unges mediebruk 2016* gjennomført av medietilsynet, sier 97% av barna mellom 9 – 16 år at de har tilgang på mobiltelefon, og 85 % sier de har tilgang til pc, mac eller nettbrett. Det vil si at de fleste barn har mulighet til å bli mobbet eller mobbe over digitale verktøy.

En av fire barn (25 prosent) i alderen 9–16 år har opplevd at noen har vært slemme og/eller mobbet dem-, 16 prosent sier de har blitt truet-, 20 prosent har opplevd at noen legger uønskede bilder av dem- også 25 prosent har opplevd å bli utestengt eller ikke å få delta på internett, spill eller mobil. Mellom fire og sju prosent har vært utsatt for en eller flere av disse, omtrent like mye gutter som jenter, på ukentlig eller månedlig basis (medietilsynet, 2016).

Figur 79: Prosentandel av gutter og jenter som månedlig eller oftere selv har opplevd følgende på internett, spill eller mobil:

Hvor mange mobber andre?

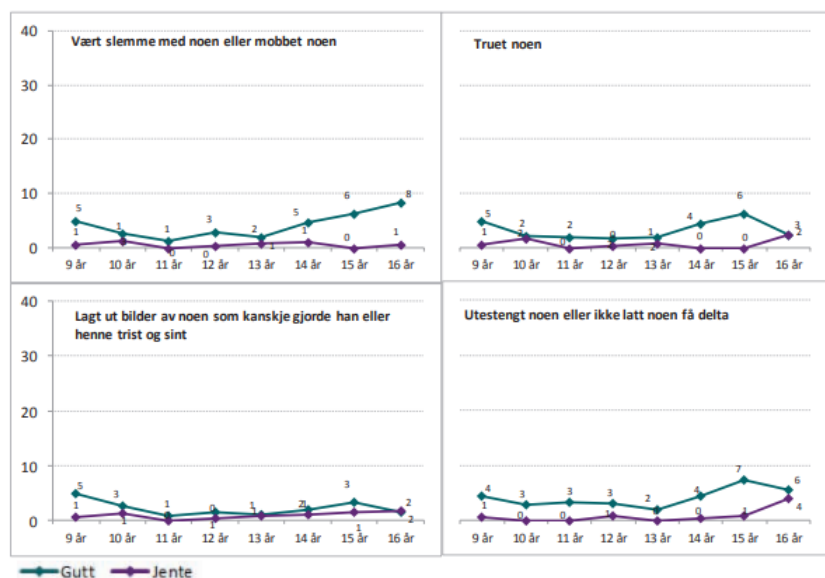
Da barna fikk i spørsmål om de har vært slemme eller mobbet noen på internett, spill eller mobil, svarer ti prosent at de har gjort det, der de fleste er gutter over 13 år.

Det er også en høyere andel gutter enn jenter som oppgir at de har truet noen, henholdsvis tre mot én prosent har gjort dette månedlig eller oftere. Dette skjer særlig blant de 15-årige guttene.

To prosent av guttene og en prosent av jentene har månedlig eller oftere selv lagt ut bilder av andre som kanskje gjør dem triste eller lei seg. Totalt sett er dette likevel mer utbredt blant jenter enn blant gutter, og det er blant 14- og 16-åringene vi finner de største kjønnsforskjellene.

Utestenging og ikke å la noen få delta, er en handling som litt oftere blir rapportert av guttene enn av jentene, innenfor alle aldersgrupper. Andelen for begge kjønn er økende fra 13-årsalderen (medietilsynet, 2016). Flere andre studier viser at jenter utfører digital mobbing i like stor grad eller i større grad enn gutter, mens det er flere gutter som utfører tradisjonell mobbing (Staksrud, 2013).

Figur 8o: Prosentandel av gutter og jenter som månedlig eller oftere SELV HAR GJORT følgende på internett, spill eller mobil:

Foreldrene og lærerens ansvar

Som vist i forskningen over er det mange barn som har tilgang på ulike medier, og det er flere barn som opplever å bli mobbet på digitale medier. Den digitale mobbingen er vanskeligere for foreldre å finne ut av, i og med at barnet ikke kommer hjem med fysiske skader. 2 av 3 norske foreldre til barn som blir mobbet på internett, vet ikke om denne mobbingen (Staksrud, 2013). Hvis vi ikke vet hva som skjer, hvordan kan vi da hjelpe?

En av de virkelige utfordringene knyttet til digital mobbing, er å få foreldrene med på laget. For mange kan det være svært vanskelig å akseptere at deres barn er en som mobber. I forskning vises det at flere foreldre tror at barnet deres blir mobbet enn at barnet deres er en mobber. Mange foreldre vil også prøve å finne en forklaring på mobbingen om de blir fortalt at barnet deres mobber (Staksrud, 2013).

Foreldrene har en særlig viktig rolle i bekjempelsen av digital mobbing, men det vil også være viktig at skolen tar et ansvar. Jo flere voksne som er tilstede og tar ansvar, jo lettere er det å forebygge. Skolen er en arena der barna tilbringer mye av dagen sin, og mange av de sosiale hendelsene foregår der. Hva sier loven om mobbing?

I formålsparagrafen for skolen, opplæringsloven § 1–1 siste ledd, står det: ...

Skolen og lærebedrifta skal møte elevane og lærlingane med tillit, respekt og krav og gi dei utfordringar som fremjar danning og lærelyst. Alle former for diskriminering skal motarbeidast.

Opplæringsloven kapittel 9a handler om elevenes læringsmiljø.

I § 9a–1 står det at: ... «*alle elevar i grunnskolen og vidaregåande skolar har rett til eit godt fysisk og psykososialt miljø som fremjar helse, trivsel og læring*».

Det betyr at ingen form for trakassering og mobbing skal tolereres. Både ansatte og ledelse har ansvar for at det blir gjort noe om dette skjer.

Så hva kan vi gjøre for å få til dette?

Først og fremst må skolen og foreldrene jobbe sammen om dette. Bli enige om hva som er greit og ikke greit. Skolen må bli enige om konkrete og tydelige regler som bør legges frem for foreldrene, slik at alle benytter seg av dem. Mange foreldre har ikke god kunnskap om digitale medier eller vet ikke hvor de skal henvende seg dersom eget barn blir utsatt for digital mobbing (Hansen, 2016). Der er skolen en viktig faktor, og dette er noe som bør tas opp under foreldremøter og eventuelt ha opplæring på de foreldrene som trenger det. For vi må sammen med foreldrene prøve å stoppe mobbingen, og da må vi vite hva vi ser etter. Det vil også være lurt å dele erfaringer, konkrete tips og råd i foreldre og lærergrupper. I verste fall må man melde det videre til andre instanser som kan hjelpe (Staksrud, 2013).

Nå som samfunnet vårt bare blir mer og mer digitalisert er det viktig at både skolen og foreldrene har kunnskap om hva digital mobbing er og hvor og hvordan det skjer. For å få til det så må man engasjere seg i barnas digitale verden. Vi bør ha et positivt utgangspunkt til internett, og se verdien av det som et sted for sosialisering, underholdning og selvutfoldelse. Bruk det i undervisningen og bruk det sammen hjemme.

Støtte fra lærere har så langt hatt positiv virkning på barnas håndteringskompetanse på internett. I en undersøkelse sier 56% av barna at de ønsker å lære om trygg og sikker bruk av nett, mobil og spill på skolen (mediebruk, 2016). Lær dem om personvern og personinnstillinger, hvordan be om hjelp, hvordan blokkere andre brukere og hvordan lagre meldinger/print screen eller hvordan slette meldinger, dette er også forskerens anbefaling for å øke barns håndteringskompetanse som

er med på å hindre skader (Staksrud, 2013). Dette bør foreldrene også kjenne til og øves på både hjemme og på skolen.

Lær barna om konflikthåndtering og enkle grep som kan hjelpe dem å komme unna situasjonen, mens de enda er på konfliktnivå. Det kan være å ikke være venner mer på facebook eller ikke svar før du har tenkt deg godt om. Øve på mulige situasjoner som barna kan komme opp i, gjerne ved rollespill i undervisningen. Deretter kan elevene reflektere og diskutere hva de bør gjøre i de ulike situasjonene. På denne måten vil elevene bli mer forberedt om de skulle havne i vanskelige og utfordrende situasjoner (Staksrud, 2013).

Mange barn og unge vet ikke hva som står i lovverket og tror det er andre regler for nettet. Derfor vil det være viktig at barna lærer på skolen at det er straffbart å sette ut usanne påstander om andre på nett, legge ut bilder uten tillatelse eller fremsette trusler som fremkaller frykt (straffeloven § 45c, § 227, § 246 og 247). De må forstå alvoret og konsekvensene av sine handlinger.

Det vil være svært viktig at man skaper forståelse hos barn og ungdom av at man som voksen er en relevant ressurs, og det å be om hjelp vil bli oppfattet som positivt - selv om barnet kanskje har vært med på å skape konflikten. I og med at de som blir mobbet, også ofte mobber vil det resultere i at barn i mindre grad er villig til å dele mobbeerfaringene med voksne. Der vil være viktig å snakke med foreldrene om det å være åpen for at alle kan være mobbere, selv ditt eget barn. For om mobbingen blir feid vekk, vil det bli vanskeligere å kunne stoppe det og det er den digitale mobbingen som leder til langvarig skade. Det vil derfor være enda viktigere å ta alle rapporter om mobbing og trakassering på alvor, det er offerets opplevelse selv som bestemmer. Selv om du tenker at det ikke var så farlig, så kan det ødelegge livet til en annen (Staksrud, 2013).

Voksne må også tenke over hvordan de selv oppfører seg på nett og prater om andre rundt barn. Når det kommenteres på facebook, blogger, tweets og nettdebatter er dette synlig for alle som vil se. Barna ser på oss som deres rollemodeller, de hører og ser hva vi gjør. Ingen barn er født slemme, de lærer av oss voksne. Hvis ikke vi går foran som et godt eksempel, og utøver ytringsfrihet med verdighet og aksept for andres meninger, vil kampen mot stygge kommentarer blant barn og unge nesten være umulig (Staksrud, 2013).

Oppsummering

I følge undersøkelsen som ble gjennomført av medietilsynet i 2016, kommer det frem at mange barn har tilgang på sosiale medier og mange barn blir mobbet digitalt. Jeg valgte derfor å skrive om hvordan du som lærer i samarbeid med foreldrene kan forebygge digital mobbing. I og med at vi er noen av de viktigste voksne i barnas liv. For å kunne få til et samarbeid må skolen og foreldrene jobbe sammen om dette. Bli enig om hva som er greit og ikke, og selvfølgelig følge opp disse reglene. Vi må ha kunnskap om barnas digitale verden, sosiale medier og hvordan mobbingen skjer. Hvis ikke du vet hva du ser etter, hvordan kan du da hjelpe? Du må vite hva du ser etter, hvordan du kan forhindre det og hvordan du kan hjelpe dem det har skjedd med. For å få til det er det svært viktig å dele erfaringer med hverandre, både lærere og foreldre seg imellom. Snakk med barna, vis dem at du er en relevant ressurs, og at det å be om hjelp blir oppfattet positivt uansett om du er mobber eller offer. Det er bedre å spørre en gang for mye enn en gang for lite. Selv om de unge vet mye om sosiale medier, må de lære seg hvordan de skal oppføre seg på nett, hva loven sier, personverninnstillinger, og hva de bør gjøre dersom de eller noen de kjenner blir mobbet. Forberede dem og øve på ulike situasjoner som kan skje. Og sist, men ikke minst husk at barn ser hva vi voksne gjør. Vær et godt forbilde både utenfor og på internett.

Kilder:

Staksrud, E (2013) *Digital mobbing - Hvem, hvor, hvordan, hvorfor – og hva kan voksne gjøre?*

Oslo: Kommuneforlaget AS

Medietilsynet (2016, Mai.26). *Medietilsynet*. Hentet: 27.02.2018 fra barn og medier 2016:

https://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/2016_barnogmedier.pdf

Utdanningsdirektoratet (2011, januar) *Arbeid mot mobbing – veileder for ansatte og ledere i grunnskolen*. Hentet 28.02.2018 fra udir:

https://www.udir.no/Upload/Laringsmiljo/5/Arbeid_mot_mobbing_veileder_bm.pdf?epslanguage=no

Olweus, D. (1.utgave, 9 opplag 2003): *Mobbing i skolen. Hva vi vet og hva vi kan gjøre*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS

Mikkelsen, M & Åsebø, S (2014) *Det hjelper ikke å si ifra, de gjør ikke noe uansett*. Hentet 04.03.2018 fra vg: <https://www.vg.no/spesial/2014/odin/>

Lovdata (01.10.2015) *Lov om opphavsrett til åndsverk m.v (åndsverkloven)*. Hentet 28.02.2018:

https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1961-05-12-2/KAPITTEL_6#%C2%A745c